

RAPPORT

FORO NACIONAL

PA ADULTO MAYOR

Ministerie van Transport, Integriteit,
Natuur en Ouderenzaken

I. Uitvoerende Samenvatting

A. Doel van het Rapport

Dit rapport beoogt de resultaten van de voortdurende gesprekken van het Foro Nacional pa Adulto Mayor te delen om transparantie en voortdurende communicatie te waarborgen. Het is bedoeld om het algemene publiek en degenen die niet aanwezig konden zijn te informeren, door de stappen en afspraken die tijdens het forum zijn gemaakt te documenteren.

B. Overzicht van Foro Nacional pa Adulto Mayor

Het Foro Nacional pa Adulto Mayor vond voor de eerste keer plaats op 17 en 18 oktober 2023, in het Hilton Palm Beach. Georganiseerd door minister Ursell Arends van het Ministerie van Ouderenzaken, in samenwerking met Directie Ouderenzaken, AZV en SVB. Het forum richtte zich op kwesties betreffende de vergrijzende bevolking in Aruba.

II. Inleiding

A. Achtergrond van het Foro Nacional pa Adulto Mayor

Met een kwart van Aruba's bevolking ouder dan 60 voelen veel ouderen zich losgekoppeld van de gemeenschap die ze hebben helpen opbouwen. Dit forum werd georganiseerd om een samenleving te creëren waarin ouderen waardige levens kunnen leiden met actieve participatie en passende zorg.

B. Doelstellingen van het Forum

Het forum streefde ernaar, regerings- en politieke affiliaties overstijgend, de toewijding aan onze ouderen te versterken, banden tussen belanghebbenden te smeden, een nationale dialoog voor concrete actie te initiëren en een urgent, maar over het hoofd gezien probleem van vergrijzing, effectief aan te pakken.

III. Eerste Editie

A. Deelnemers

De eerste editie verwelkomde bijna 135 genodigde belanghebbenden uit verschillende sectoren, waaronder de gezondheidszorg, overheidsafdelingen, politici, vakbonden, werkgeversorganisaties, ouderengroepen, en NGO's, om deel te nemen aan presentaties en discussies.

B. Hoofdsprekers en Thema's

17 Oktober 2023

1. Minister Ursell Arends: Visie en Onderzoeksresultaten.
2. Anne Mei The: Sociale Benadering tot Ouderenzorg.
3. Minister Ursell Arends: Delta Plan.
4. Lia de Jong: Zorg Zwaarte Pakketten.
5. Desiree Helder (CBS): Demografische Ontwikkelingen.
6. Ivo Valdez (OPPA): Het Belang van Ouderen in Onze Samenleving.
7. Lindis Romano (IVA): Toezicht op Prive Zorginstellingen.
8. Jacco Vroegop (HOH): Visie van HOH op Ouderenzorg.
9. Sandro Waterloo (HOH): Problematiek van Vergrijzing.
10. Machiel Smid (HOH): Belang van Goede Ouderenzorg in het Ziekenhuis.
11. Edwin Jacobs (AZV & SVB): Toekomst van Ouderenfinanciering en Zorgkosten.

18 Oktober 2023

1. Julie Wever (FCCA): Woonvormen voor Ouderen en Betaalbaarheid.
2. Gijsbert van Herk: Ontwikkeling en Financiering van Zorgwoningen.
3. Edsel Lopez (privésector): Financiering van het Ouder Worden.

4. Dahariana Evertsz (DVG): Care vs Cure.
5. Sheila van Veen (APFA): Ontwikkelingen in Pensioen voor Ambtenaren.
6. Joaquin van Trigt (HAVA): Behoeftte aan Zorg aan Huis voor Ouderen.
7. Anselmo Pontilius (Landsbemiddelaar): Ouderen en Perspectief.

C. Belangrijkste Uitkomsten en Resoluties

Een "Convenio Nacional" werd ondertekend door 26 organisaties, met als hoofdthema's: Levenskwaliteit en adequate huisvesting, Onderzoek, Financiering, Kwaliteitsnormen, Toegankelijkheid tot zorg, Algemeen welzijn, Solidariteit, Duurzaamheid en continuïteit.

In aanloop naar de tweede editie van de Foro Nacional pa Adulto Mayor heeft de Minister van Ouderenzaken een stuurgroep opgericht onder leiding van de heer Marion Agunbero. Deze groep is verantwoordelijk voor het opzetten van drie werkgroepen, bestaande uit vertegenwoordigers en deskundigen, die zich richten op de kernthema's van actief en gezond ouder worden en zorgverlening zowel thuis als in instellingen. De stuurgroep coördineert de activiteiten van deze groepen en verzamelt hun adviezen om een permanente samenwerking tussen de publieke en private sector te bevorderen. Dit is essentieel voor het realiseren van de doelstellingen van het Convenant van 18 oktober 2023. Een tussentijds verslag hierover werd gepresenteerd tijdens de tweede editie van de Foro. Hierna zullen zij verder werken aan de finale aanbevelingen en een routekaart.

IV. Tweede Editie

A. Overzicht

De tweede editie van het Foro Nacional vond plaats op 26 maart 2024 in het Hilton Palm Beach, georganiseerd door Minister Ursell Arends (Ministerie van Ouderenzaken) en Directie Ouderenzaken. Het tweede forum bood updates over ontwikkelingen sinds de eerste editie en richtte zich op het vergroten van de betrokkenheid van belanghebbenden door interactieve dialoog.

B. Hoofdsprekers en Deelnemers

1. Marion Agunbero introduceerde de stuurgroep en belichtte de demografische uitdagingen van Aruba door vergrijzing. De nadruk lag op een holistische aanpak en langetermijnvisie, met speciale aandacht voor levenslang leren en samenwerking tussen publiek en privaat voor duurzame oplossingen.
2. Ghislaine Gomes van Werkgroep 1 sprak over het belang van actief en gezond ouder worden, het stimuleren van zelfredzaamheid en het bijdragen aan de gemeenschap door ouderen.
3. Jossy Figaroa van Werkgroep 2 benadrukte de noodzaak van toegankelijke en betaalbare thuiszorg voor ouderen en het ondersteunen van mantelzorgers.
4. Dr. Benita Britt-Croes van Werkgroep 3 heeft zich gericht op de verbetering van zorg in instellingen, met aanbevelingen voor meer inclusiviteit en beter personeelsbeleid.
5. Ad Klink, voormalig Nederlands minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, verbond online en deelde inzichten over het financieringsstelsel voor ouderenzorg, tevens gaf hij advies voor Aruba's toekomstplannen.
6. Initiatieven van Minister Arends, zoals het standaardiseren van 'zorgzwaartepakketten' bij verzorgingshuizen en de 'Project Pasadia', werden besproken. Dit laatste initiatief biedt ouderen alternatieve dag zorg, gericht op de-medicalisering, sociale interactie, en autonomie, en draagt bij aan een betere levenskwaliteit voor ouderen.

C. Belangrijkste Besproken Onderwerpen en Uitkomsten

1. Implementatie van aanbevelingen van de eerste editie.
2. Financiering van ouderenzorg en andere projecten.
3. Een intentieverklaring werd ondertekend door partners van het Pasadia Project.
4. Verbeterde samenwerking onder belanghebbenden werd opgemerkt.

V. Conclusie

A. Samenvatting van Belangrijke Inzichten en Prestaties

Het Foro Nacional pa Adulto Mayor heeft een cruciale rol gespeeld in het samenbrengen van diverse stakeholders om de kwesties en uitdagingen aan te pakken die de ouderenzorg in Aruba beïnvloeden. Door de inspanningen van alle betrokken partijen zijn belangrijke

stappen gezet richting een meer inclusieve en ondersteunende samenleving voor onze ouderen. Belangrijke prestaties omvatten de ondertekening van het "Convenio Nacional", dat een solide basis legt voor toekomstige samenwerking en actie, en de succesvolle lancering van projecten zoals 'Project Pasadia', gericht op het verbeteren van de kwaliteit van leven voor ouderen.

B. Het Belang van Voortgezette Dialoog en Actie

De voortzetting van de dialoog en actie is essentieel voor het waarborgen van de duurzaamheid en effectiviteit van de ingezette initiatieven. Het belang van deze voortdurende inspanningen ligt in het feit dat de uitdagingen van vergrijzing dynamisch zijn en zich blijven ontwikkelen. Door actief betrokken te blijven en samen te werken, kunnen we flexibel inspelen op nieuwe ontwikkelingen, de behoeften van onze ouderen blijven adresseren en een veerkrachtige gemeenschap opbouwen die iedereen ondersteunt, ongeacht de leeftijd.

C. Slotopmerkingen over de Bijdrage van het Forum aan Ouderen in Aruba

Het Foro Nacional pa Adulto Mayor heeft onmiskenbaar een belangrijke bijdrage geleverd aan de verbetering van de ouderenzorg in Aruba. Door een platform te bieden voor discussie, samenwerking en actie, heeft het forum de weg vrijgemaakt voor significante vooruitgang in de zorg en ondersteuning van onze oudere bevolking. Het is nu aan ons allen - overheidsinstanties, private organisaties, NGO's en de gemeenschap - om het momentum vast te houden, voort te bouwen op de gelegde fundamenten en gezamenlijk te streven naar een toekomst waarin ouderen in Aruba de zorg, respect en waardigheid ontvangt die zij verdienen.

VI. Bijlagen

A. Convenio Nacional pa Adulto Mayor

CONVENIO NACIONAL

Ancrando nos compromiso na bienestar di nos adul-tonan mayor

Partnernan cu tin interes directo of indirecto den e area di adulto mayor (organisacionnan di cuidado, companianan di cuidado medico, organisacion y representantenan di adulto mayor, gremionan sindical y comercial) den conhun-to cu Gobierno di Aruba representa door di Minister pa Asun-tonan di Adulto Mayor, Minister Ursell Arends, ta dicidi pa traha hunto pa desaroya, formalisa y ehecuta den dialogo un plan di maneho duradero cu tin como enfoke principal e bienestar general di adulto mayor na Aruba.

E combenio aki ta e inicio pa yega na un structura den cual por hiba un dialogonan continuo na un forma organisa y transparente, na unda por comparti y coordina informacion esencial riba tema di adulto mayor, cu e meta pa hunto desaroya y formalisa strategianan cu lo hiba na un maneho y solucionnan duradero. E topiconan principal cu ta forma parti di e convenio aki ta:

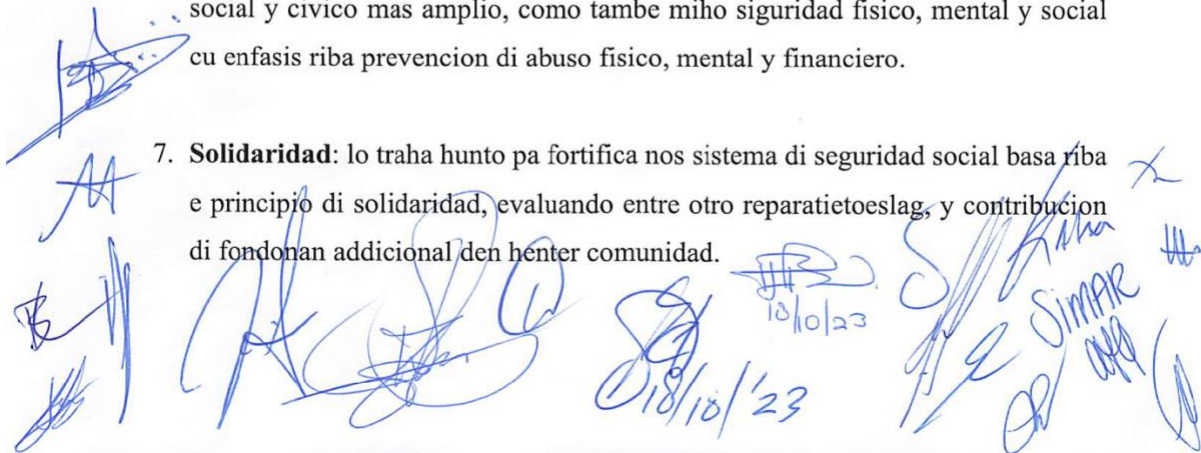
1. **Condicion di bida y vivienda adecuado:** lo traha hunto pa fortifica e condicionnan necesario pa garantis-a un miho calidad di bida y vivienda adecuado pa adulto mayor, sea den nan propio vivienda of den casnan di cuidado y casnan di pueblo, y ta regula, organisa, duna sosten y guia na e cuidado informal.
2. **Investigacion:** lo sostiene y coopera cu investigacionnan (academico) necesario pa determina y guia maneho relata na temanan relevante pa bienestar di adulto mayor.

Handwritten signatures and dates in blue ink at the bottom of the document. The dates '18/10/23' are visible twice. There are several illegible signatures and some initials like 'AA' and 'SIMAR'.

CONVENIO NACIONAL

Ancrando nos compromiso na bienestar di nos aduhtonan mayor

3. **Financiamiento:** lo prepara den conhunto un acuerdo pa formalisa e financiamiento di cuidado prolonga y ta crea oportunidadnan pa (co)inverti/financia den infraestructura, vivienda y servicio necesario y adecuado pa adulto mayor.
4. **Normanan di calidad:** lo fortifica e cadena di cuidado y traha den conhunto riba normanan formalisa pa locual ta trata calidad di cuidado pa aduhtonan mayor, entre otro standardnan minimo di calidad pa dunadonan di cuidado y normanan pa garantiza e siguridad y satisfaccion di adulto mayor pa locual ta trata cuidado (medico), pa contribui y garantiza un bon cuidado y calidad di bida.
5. **Accesibilidad na cuidado:** lo traha riba acuerdonan pa garantiza accesibilidad na cuidado medico y medicamentonan, manera reduccion di lista di espera y garantía di cuidado medico pa tur adulto mayor cu tin e necesidad di cuidado. Accesibilidad liber di costo na tur medicamento necesario pa mantene un calidad di vida digno. Tambe lo traha hunto pa sostene y fortifica e red social di cuidado y servicionan social, conhuntamente cu cadena di cuidado, pa tur adulto mayor.
6. **Bienestar general:** lo traha hunto pa garantiza e bienestar general di adulto mayor, enfocando riba miho bienestar financiero, participacion economico, social y civico mas amplio, como tambe miho siguridad fisico, mental y social cu enfasis riba prevencion di abuso fisico, mental y financiero.
7. **Solidaridad:** lo traha hunto pa fortifica nos sistema di seguridad social basa riba e principio di solidaridad, evaluando entre otro reparatietoeslag, y contribucion di fondonan adicional den henter comunidad.

Handwritten signatures and dates in blue ink at the bottom of the page. The dates are 10/10/23 and 18/10/23. There are several illegible signatures and some text like 'SIMAR' and 'APP'.

CONVENIO NACIONAL

Ancrando nos compromiso na bienestar di nos adultonan mayor

- 8. **Sostenibilidad y continuidad:** lo traha na logra tur e metanan ariba menciona estimulando participacion di hobennan como determinante esencial pa percura pa sostenibilidad y continuidad.

Cu participacion di firmantenan lo institui pa medio di un Ministeriële Beschikking un comision cu tarea pa guía e implementacion, monitoreo y evalua e progreso y e efectividad di e acuerdo aki periodicamente, y raporta riba esaki cada kwartaal, por escrito, na tur co-firmante di e convenio aki y na Minister di Asuntonan di Adulto Mayor.

A collection of handwritten signatures and dates in blue ink. The signatures are stylized and vary in complexity. One prominent signature is a large, sweeping loop. Another is a more compact, angular scribble. There are several smaller, simpler signatures scattered around. Dates are written in a clear, legible hand: '18/10/23' appears twice, and '18/10/23' appears once. The word 'SIMAR' is written in capital letters, and 'Mesa' is written in a cursive script. There are also some small, illegible marks and initials.

CONVENIO NACIONAL

Ancrando nos compromiso na bienestar di nos adul-tonan mayor

Firmantenan:

Gobierno di Aruba - Minister Ursell Arends

Organisacionan di cuida

Companianan di cuida medico

Organisacion representantenan di Adulto Mayor

Gremionan Sindical

Gremionan Comercial

Academia

[Signature]
18/10/23

[Signature]
APFA 18/10/23

[Signature]
SOPPA 18/10/23

[Signature]
ATA

[Signature]
SIMAR *[Signature]*
FIT/d

[Signature]
FCCA
18/10/23

[Signature]
SOPPA

[Signature]
18 oct 2023

[Signature]
DFPA
18-10-2023

[Signature]
AMATA

[Signature]
h.v.h.

[Signature]
WGL
18/10/23
[Signature]
18/10/23
Cecilia K. K. K.

[Signature]
ASHA

[Signature]
18/10/23

B. Intentieverklaring Pasadia

INTENTIEVERKLARING PASADIA NETWERK ARUBA

De ondergetekenden erkennen de zorgwekkende situatie waarin een grote groep ouderen op Aruba zich bevindt en verklaren zich in te willen zetten om hier structureel verbetering in te brengen.

De ondergetekenden zijn zich ervan bewust dat samenwerken daarvoor een belangrijke randvoorwaarde is. Zij zijn bereid de sociale zorgketen te versterken met de volgende uitgangspunten:

- Ondersteuning bieden aan zowel de ouderen als de mantelzorgers.
- Naast de benodigde medische begeleiding en dagelijkse zorg bijdragen aan een menswaardig betekenisvol bestaan voor ouderen, door deel uit te blijven maken van de samenleving en sociaal isolement tegen te gaan.
- Het principe van 'de juiste zorg, op de juiste plek' hanteren, waaronder het ondersteunen van sociaal en thuis wonen zolang het kan, en zorg en opname in een instelling plaatsvinden als het echt moet.
- Sociale preventie versterken door tijdig begeleiding en steun te bieden in het dagelijkse leven, om de druk op de rest van de zorgketen te doen afnemen.
- Het verbinden van het formele aanbod met informele zorg en sociale netwerken, ter bevordering van een geïntegreerde aanpak.

De ondergetekenden spreken de intentie uit bij te willen dragen aan het ontwikkelen en het versterken van de Sociale Zorgketen (lange termijnperspectief).

De ondergetekenden zien dat het aanbod voor kwetsbare ouderen die thuis wonen een zwakke schakel is, waarvoor op korte termijn een oplossing moet komen.

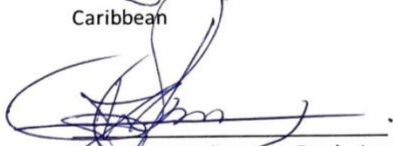
In dit kader is door de overheid het concept van de Pasadia en het Pasadia Netwerk Aruba ontwikkeld met locaties over het hele eiland.

- Een Pasadia is een plek waar kwetsbare ouderen overdag kunnen zijn (dagopvang) in combinatie met een sociaal team dat ouderen en mantelzorgers ook thuis ondersteund.
- De overheid zal zorgdragen voor het ter beschikking stellen van de benodigde kennis, expertise en financiële ondersteuning.
- Met behulp van onderzoek zullen de Pasadia's worden doorontwikkeld en het effect worden geëvalueerd.

De ondergetekenden verklaren vanuit hun eigen kennis en ervaring bij te willen dragen aan het concept van de Pasadia en deel uit te maken van het Pasadia Netwerk Aruba.

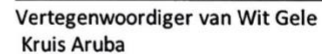

26-03-24
Dhr. Ursell Arends
Minister van Transport, Integriteit,
Natuur en Ouderenzaken

Vertegenwoordiger van Buurtzorg
Caribbean

Vertegenwoordiger van Fundacion
Cas pa Comunidad Arubano

Vertegenwoordiger van Stichting
Algemene Bejaardenzorg Aruba

Vertegenwoordiger van Stichting
CasMarie

Vertegenwoordiger van Wit Gele
Kruis Aruba

C. Breakoutsessiesamenvattingen

Active Aging:

- Fysiek welzijn en voeding, aanbieden van educatie en informatie over hoe men toegang kan krijgen tot een gezond dieet dat betaalbaar is, ondanks de hoge kosten van levensonderhoud
- Technologie en afleiding: Het probleem dat kinderen afgeleid worden door technologie wordt aangepakt door het voorstel om telefoons en tablets thuis te laten tijdens bezoeken aan ouderen, om zo de band tussen jongeren en ouderen te versterken en samen activiteiten te ondernemen.
- Het Behoud van Normen en Waarden: De uitdaging dat normen en waarden verloren gaan omdat grootouders ofwel niet de tijd hebben ofwel niet in een goede gezondheid verkeren om deze over te dragen.
- Beweging te integreren in het onderwijs vanaf de basisschool met als doel om een solide fundament te leggen voor een gezonde levensstijl, evenals het organiseren van fysieke activiteiten voor ouderen in de gemeenschap om isolatie te voorkomen en sociale interactie te bevorderen.
- Community en Ondersteuning: De rol van de gemeenschap in het onderwijzen en ondersteunen van elkaar, met inbegrip van het creëren van opvangmogelijkheden binnen pleeghuizen en het benadrukken van het belang van gemeenschapseducatie om zowel jongeren als ouderen te ondersteunen, waarbij ouders een centrale rol spelen in deze educatieve structuur.

Ouderenzorg:

- Efficiëntie in de zorg
- Opleiden en bijscholing op alle niveaus, inclusief het opleiden van mantelzorgers
- Erkenning van buitenlandse diploma's en kwalificaties
- Collectieve arbeidsovereenkomst (CAO) specifiek voor de zorgsector
- Wetgeving ter ondersteuning en regulering van de ouderenzorg
- Beschikbaarheid van financiële middelen voor zorginstellingen en zorgverlening
- Het is van cruciaal belang om de media te gebruiken om het belang van deze thema's binnen de ouderenzorg onder de aandacht te brengen bij de gemeenschap. Hierdoor kan het bewustzijn vergroot worden en kan de gemeenschap aangemoedigd worden om de noodzakelijke acties te eisen die het probleem adresseren en oplossen.

- Er is ook gesproken over de wenselijkheid van een concrete meting om de werkelijke behoefte aan personeel in de ouderenzorg vast te stellen. Dit is essentieel om de zorg efficiënt en effectief te kunnen inrichten en waarborgen.

Ouderenwoning

- Het introduceren van een heffing zoals de AVBZ (Ley di Labizjan) in Curaçao om de hoge kosten te dekken voor levenslange verzorging van langdurig zieken en gehandicapten.
- Aangepaste transport beschikbaar maken ter betaling d.m.v. een premie, zoals bussen voor rolstoelgebruikers, wat bijdraagt aan hun autonomie.
- Ouderen en hun familie informeren over waar ze terecht kunnen voor ondersteuning en diensten.
- Het stellen van kwaliteitseisen aan alle (particuliere) verpleging om de zorgstandaard te waarborgen.
- Financiering is cruciaal; zonder adequate financiering zijn verbeteringen niet mogelijk.
- Introduceren van gemeenschapswoonvormen waar jongere mensen kunnen samenleven met ouderen.
- Bouwen van sociale woningen voor ouderen die rekening houden met specifieke aanpassingen, o.a. zonder trappen en drempels, voorzien van aangepaste douches.

Ouderenzorg financiering:

- Inventarisatie van Zorgbehoeften: Het startpunt is een duidelijk overzicht creëren van zowel de zorgbehoeften als de bijbehorende kosten voor onszelf en onze ouderen. Dit zal leiden tot een gedetailleerd kostenoverzicht.
- Particuliere zorgfinancieringsopties zoals equity loans gebaseerd op de waarde van het huis
- Verhoging van overheidsinkomsten voor zorg door verhogen van belastingen zoals BBO/AZV-heffingen, het invoeren van een toeristenbelasting, heffing op huisverkoop aan buitenlanders en het verkopen van leegstaande overheidsgebouwen.
- Bevordering van langer thuis wonen door belastingvoordelen, zoals lagere grondbelasting
- Tekort aan geschikt zorgpersoneel vereist creatieve oplossingen, zoals het opzetten van zorgprojecten vergelijkbaar met Bushiri. De horecasector, momenteel aantrekkelijker door onbelaste fooien.

- Introduceren van persoonsgebonden budget die gekoppeld is aan inkomen van de betrokkene en hun directe familie.
- Ontwikkeling van terrein SABA (San Pedro) met APFA, gezien de beschikbaarheid van veel grond. De overheid kan actief bijdragen door het land over te dragen aan SABA of door stakeholders samen te brengen voor de ontwikkeling ervan, mede door de huidige verpaupering van het gebouw.
- Ouderenzorg moet worden gezien als een dividend aan ouderen, gefinancierd via werk/airbnb/etc. voor alle zorg en behandeling. Een vermogenstoets maakt het te ingewikkeld, ondanks dat sommigen misbruik zullen maken, is het niet nodig alles te ontwerpen om deze kleine groep te vermijden.